

ARGUS

de stem van sprakeloze wilde dieren

Inhoud

3

Harm Niesen. **Wie is er nog blij met de Flora- en faunawet?** Door allerlei oorzaken is de Flora- en faunawet verworden tot een gedrocht waar niemand meer wijs uit wordt!

5

Pauline de Jong. **Bestendig beheer: Een nieuwe aanslag op de Flora- en faunawet.** Hoe het beschermingsbeginsel uit de Flora- en faunawet steeds verder wordt uitgediept.

9

Rita Stockmann. **Faunahooligans slaan hun slag in Zuid-Holland.** Met vage cijfers en oncontroleerbare tellingen weten jagers keer op keer hun jachtbuit veilig te stellen.

11

Harm Niesen. **Living on the Edge.** Boekbespreking.

12

Betty de Jong. **Jachthondenproef.** Hondenliefhebbers laten zich voor het karretje van de KNJV spannen om een 'diploma' voor hun lievelingsdier in de wacht te slepen.

15

Inge Sloos. **Gedragscode in de praktijk: Droom of bedrog.** Onder de vlag van gedragscodes kunnen ingrepen in natuur en landschap zonder ontheffing plaatsvinden.

18

Rita Stockmann. **Groeten van de Hoge Veluwe.** Te koop: Wildschotels en hertenbiefstuk bij de poeliers van een uniek natuurgebied.

20

Betty de Jong. **De buit van de vos.** Vaste rubriek over actueel dierenleed in de media.

22

Redactie. **Verontruste 'kloosterlingen' bij Don Bosco.** Beeldverslag van de actie van De Faunabescherming tegen de jacht bij de paters van Don Bosco op de Veluwe.

24

Jagers lokken zwijnen naar A50. Door lokvoer te strooien in gebieden langs de snelweg veroorzaken jagers gevaarlijke situaties voor mens en dier.

Bij voorpagina: Kloosterlingen in actie tegen de jacht op het landgoed van de paters Salesianen van Don Bosco bij Assel op de Veluwe. Zie ook het artikel Verontruste 'kloosterlingen' bij Don Bosco elders in dit blad. Foto: Archief De Faunabescherming.

Colofon

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die ten minste € 16,- per jaar betalen via ING Banknummer 116072 te Renkum.

Sympathisanten betalen € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-nieuwsbief.

Indien u Stichting De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum, ING Banknummer 116072.

Voor adreswijzigingen en vragen over de jaarlijkse donatie kunt u ons mailen: donateurs.adm@faunabescherming.nl Bij betaling vanuit het buitenland dient men de volgende codes te gebruiken:

IBAN: NL84INGB0000116072 en BIC: INGBNL2A.

Secretariaat

Mw. A.P. de Jong, Amsteldijk Noord 135,

1183 TJ Amstelveen,

Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00,

E-mail: info@faunabescherming.nl

Penningmeester

Mw. I. v.d. Abeele, Korenbloemstraat 30,

6871 WE Renkum,

Telefoon (0317) 318487

Bestuur

I. v.d. Abeele, G.A. Ellenbroek, A.P. de Jong, B. de Jong,

H.H. Niesen, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Medewerkers

Gerard Ellenbroek, Betty de Jong, Pauline de Jong,

Harm Niesen, Inge Sloos.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn,

Telefoon (055) 360 360 6,

E-mail: redactie.argus@faunabescherming.nl

Website

www.faunabescherming.nl

Lay-out en druk

Van Berkum Graphic Solutions, Zwaag

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de FaunaKnipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van € 8,- per jaar op ING Banknummer 116072 ten name van donateursadministratie Stichting De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Schelfhoutplantsoen 10, 1701 NG Heerhugowaard.

Doelstelling

Stichting De Faunabescherming is een niet-gesubsidieerde, landelijke vrijwilligersorganisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid.

Stichting De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van onderzoek en het bekendmaken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Wie is er nog blij met de Flora- en faunawet?

HARM NIESEN

Zo langzamerhand lijkt heel Nederland een hartgrondige hekel te hebben gekregen aan de Flora- en faunawet. Nauwelijks een jaar of zeven van kracht en niemand heeft er nog een goed woord voor over. Terwijl het er aanvankelijk toch zo hoopvol uitzag. In de eerste plaats zou alles eenvoudiger worden. Geen ellende meer met allemaal verschillende wetten, met ieder hun eigen structuur en totaal niet op elkaar afgestemd. Geen willekeur en discriminatie meer. Alle dieren kregen dezelfde bescherming en bestrijding, alleen als het echt niet anders kon. En dan nog slechts om drie redenen: ernstige schade aan landbouw, ernstig gevaar voor verkeersveiligheid en ernstig gevaar voor de volksgezondheid. Als je dat vergelijkt met de soorten en de aantallen waar op dit moment op wordt geschoten, is in één oogopslag duidelijk dat er van die oorspronkelijke opzet niets meer over is. Al heel snel werd er inbreuk gepleegd op de principes die aan de nieuwe Flora- en faunawet ten grondslag liggen. In de eerste plaats werd het louter voor het plezier van de jagers schieten toch weer ingevoerd. Onder het mom van "jacht moet wel aantrekkelijk blijven voor de jagers" en "jagers moeten niet gedegradeerd worden tot schadebestrijders". Onbegrijpelijk trouwens, dat was toch altijd al hun enige functie? Het willekeurig schieten van grote, maar totaal onbekende aantallen houtduiven, fazanten, konijnen, hazen en wilde eenden was daarmee weer helemaal terug bij af. En alsof dat nog niet genoeg was, kwam er vervolgens "het schieten en bestrijden van diersoorten die een gevaar vormen voor de natuur zelf" nog bij. Het aantal vraagtekens neemt nu draconische afmetingen aan... De natuurlijke processen in de natuur zijn schadelijk voor die natuur? Hier worden fundamentele zaken onbehoorlijk verhaspeld. Per definitie kunnen natuurlijke processen niet schadelijk zijn voor de natuur. Komen er meer vossen, dan is dat omdat menselijk ingrijpen de omstandigheden daarvoor geschapen heeft. Dat is de natuur en iemand die dat niet begrijpt verdient het niet zich met dit soort zaken te mogen bemoeien of er zelfs maar een mening over te hebben.

Hij of zij moet terug naar school. Deemoedigheid en zwijgzaamheid zijn zijn deel. Desalniettemin staat het nu in de wet en wordt het in het hele land toegepast om de vos te bestrijden. Niet omdat er sprake is van enige objectieve schade en niet omdat die fictieve schade door de bestrijding van vossen afneemt, maar vanwege traditionele vooroordelen tegen de vos. Zo ver is het dus gekomen in dit land. Volgens de letter van de wet zou aannemelijk moeten worden gemaakt dat er in de eerste plaats sprake is van een ernstig probleem, dat er in de tweede plaats sprake is van een probleem dat niet op alternatieve, niet gewelddadige wijze kan worden opgelost en dat de gewelddadige oplossing in de derde plaats wel een oplossing biedt. Aan deze eisen is in de praktijk, uiteraard, nimmer voldaan. Rechtbanken blijken genoeg te nemen met de mening van jagers, dat in de praktijk gebleken is dat er geen andere oplossing is. Zonder enig bewijs, zonder enige getalsmatige onderbouwing, zonder enig wetenschappelijk onderzoek. Ons aanvankelijke vertrouwen in de nieuwe wet is volslagen verdwenen. Niet in de laatste plaats omdat de rechterlijke macht het laat

afweten. Zij hechten meer waarde aan het oordeel van de jagers. Belanghebbers, hobbyisten zonder enig inzicht in natuurlijke processen en gespeend van iedere kennis die verder reikt dan hun prooidieren. Helaas is dit nog maar de helft van het verhaal. De nieuwe wet heeft grote bevoegdheden gegeven aan de provincies. Zonder geld en zonder kennis hebben die er voor gezorgd dat er nu een onoverzichtelijke brei van regelingen, ontheffingen, vrijstellingen en vergunningen is ontstaan, waar niemand meer de weg in weet. En die bovendien per provincie aanmerkelijk kunnen verschillen. Zo zijn er niet alleen soorten vrijgesteld, dat wil zeggen onbepaald bejaagbaar, in heel Nederland (vos, zwarte kraai, kauw, houtduif, Canadese gans), maar zijn er ook provinciale vrijstellingslijsten, waarop soorten staan als ekster, holenduif, smient, roek, kolgans, ringmus en nog veel meer. Die soorten kunnen door een provincie op ieder moment totaal onbeschermd worden verklaard. Of dat wel of niet het geval is, moet de burger zelf maar bij zien te houden. Vervolgens zijn er nog soorten die alleen verontrust mogen worden op agrarische gronden. En tenslotte kan de provincie

nog besluiten om het jachtseizoen van soorten als de wilde eend te verlengen omdat anders de landbouwschade onevenredig groot zou kunnen worden. Van een objectieve beoordeling en van efficiënte handhaving van deze per provincie verschillende regels komt natuurlijk niets terecht. Niemand kan er wijs uit. De politie kan het niet en bemoeit zich er niet mee, evenmin als de AID. Blijft over een handjevol provinciale ambtenaren. Nee, zelfs de oude Jachtwet was duidelijker en strikter. Er wordt in dit land meer geschoten en bestreden dan ooit. Om de meest onzinnige redenen en zonder enige vorm van controle. Er wordt in Den Haag serieus nagedacht over een nieuwe wet, maar die zal niet opleveren wat wij willen. Eenvoudiger en duidelijker, dat zal hij wel worden. Maar dan vooral om gemakkelijker en zonder hinderlijke bezwaarmakers tot bestrijding over te kunnen gaan. De eenvoudige gedachte dat bestrijding nooit de oplossing voor een structureel probleem vormt, zal ongetwijfeld ook in een nieuwe wet glashard worden ontkend. Jacht moet wel aantrekkelijk blijven voor de jagers.

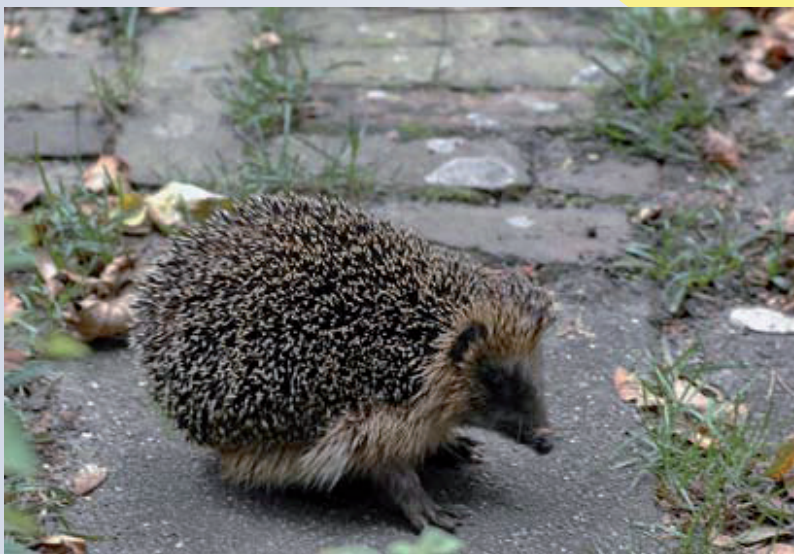

*Geschoten fazant.
Met het willekeurig
schieten van grote aantallen
zijn fazanten, houtduiven, konijnen,
hazen en wilde eenden ondanks de Flora-
en faunawet weer helemaal terug bij af.
Foto: Archief De Faunabescherming.*

Bestendig beheer: Een nieuwe aanslag op de Flora- en faunawet

PAULINE DE JONG

De Flora- en faunawet begon als beschermingswet, maar van die bescherming is inmiddels nu nauwelijks iets over. Dieren mogen al worden gedood als er sprake is van overlast. In de huidige tijd, waarin tolerantie ver te zoeken is en mensen niets meer van elkaar, laat staan van dieren kunnen verdragen, is dat al snel aan de orde. Voorheen volledig beschermde soorten, zoals egels, mogen tegenwoordig om het leven worden gebracht, mits het 'zorgvuldig' gebeurt. Kortom, hoezo bescherming? Een klein lichtpuntje is dat de Raad van State het uitkleden van deze wet inmiddels deels heeft teruggedraaid.

*De egel is door de vrijstellingen die worden verleend in het kader van het "bestendig beheer" min of meer vogelvrij verklaard.
Foto: Harm Niesen.*

Bescherming

De Flora- en faunawet is gepresenteerd als beschermingswet. In artikel 2 is bijvoorbeeld een zorgplicht geformuleerd. Dat houdt in dat iedereen die weet of kan vermoeden dat zijn handelen nadelige gevolgen kan hebben voor de fauna, verplicht is dat handelen achterwege te laten of maatregelen te treffen om de gevolgen van zijn handelen te voorkomen of te beperken. Op grond van artikel 9 is het verboden beschermde dieren te doden, te verwonden of te vangen. Op grond van artikel 10 is het verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten. Op grond van artikel 11 is het verboden hun nesten, holen of andere voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen, te vernielen of te verstoren. En op grond van artikel 12 is het verboden hun eieren te zoeken, te rapen, te beschadigen of anderszins weg te nemen. Bovendien is het verboden beschermde dieren te verhandelen (artikel 13).

Maatschappelijke belangen

In de Flora- en faunawet werden direct een aantal belangen genoemd op grond waarvan uitzondering op de bescherming kan worden gemaakt. Op zich is dit niet onredelijk. Deze belangen zijn rechtstreeks

overgenomen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het gaat om algemeen erkende maatschappelijke belangen, zoals de volksgezondheid en de openbare veiligheid, de veiligheid van het luchtverkeer, belangrijke schade aan gewassen en vee en de bescherming van flora en fauna. Je zou alleen nog kunnen twisten over de interpretatie van deze belangen. Wat is bijvoorbeeld belangrijke schade? In Nederland wordt tegenwoordig een bedrag van 250 euro per schadegeval al als belangrijke schade beschouwd, ongeacht het soort gewas waar het om gaat of de grootte van het schadeperceel. Het is echter een groot verschil of het gaat om een grasland of om een perceel asperges. Er zijn gewassen die duizenden euro's per hectare opleveren. Dan staat 250 euro niet in verhouding tot de opbrengst en voldoet in onze ogen uiteraard niet aan de definitie van 'belangrijke' schade. Met de gekozen definitie komt men vooral de jagers tegemoet, aangezien een schadegeval op deze manier al snel als 'belangrijke schade' zal worden beschouwd. Ook wordt schade aan fauna regelmatig misbruikt om vossen te bestrijden vanwege het dramatisch slechte broedresultaat van weidevogels. Het is echter algemeen bekend dat de oorzaak van de sterke afname van de wei-

devogels de verstedelijking en de moderne landbouwmethodes zijn.

Meer uitzonderingen

De jagers- en boerenlobby binnen met name VVD en CDA in de 2e Kamer, gevoed door een sterke lobby vanuit de jagersorganisaties, vond de mogelijkheden die de wet vanaf de inwerkingtreding in 2002 bood om inbreuk te maken op de bescherming, niet genoeg. In de loop van de jaren zijn hier enkele dubieuze belangen aan toegevoegd. Zo werd bijvoorbeeld 'populatiebeheer' als belang toegevoegd. Dat betekent dat reeën, herten en zwijnen gedood kunnen worden vanwege het enkele feit dat de jagers beweren dat er 'teveel' van zijn. Ook schade aan begraafplaatsen is aan deze lijst toegevoegd. Dat betekent dat konijnen op begraafplaatsen kunnen worden doodgeschoten vanwege het enkele feit dat ze af en toe de bloemen op de graven opeten. Maar nog was het niet genoeg. Kennelijk bleek in de praktijk dat de bescherming van dieren bepaalde menselijke belangen nog te veel in de weg zat. Daar moest uiteraard iets aan worden gedaan. In ons land wordt dan niet voorrang gegeven

Verstoring door de mens: Een boer met kruiwagen verjaagt rotganzen bij Westlanderkoog op Wieringen. Foto: Harm Niesen.

aan de beschermde dieren, maar aan de economie, de recreatie of zelfs aan particuliere belangen. En dus voegde de minister aan de lijst nog een reeks 'belangen' toe op grond waarvan vrijstelling of ontheffing kan worden verleend.

Toegevoegde belangen

Zo werden de volgende belangen toegevoegd: ernstige schade aan vormen van eigendom anders dan landbouwgewassen of vee, belangrijke overlast, de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en de bosbouw, bestendig gebruik en de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. 'Bestendig' betekent hier het voortzetten van de ter plaatse bestaande praktijk. Het gaat dan om regelmatig terugkerende handelingen die al langere tijd plaatsvinden zonder dat dit een negatief effect lijkt te hebben op het voortbestaan van de aanwezige fauna. Hierbij is nog wel als voorwaarde gesteld dat de aanwezige dieren alleen mogen worden verstoord of gedood of hun nesten of eieren mogen worden vernietigd als er geen 'benutting of economisch gewin' plaatsvindt en er 'zorgvuldig' wordt gehandeld. Het gaat hier om allerlei vage begrippen waar men alle kanten mee op kan. Boven-

dien kunnen deze begrippen zeer verstrekkend zijn, hoewel nu nog niet goed kan worden overzien *hoe* verstrekkend. Wat is bijvoorbeeld *ernstige* schade? Wat is *belangrijke* overlast? Wanneer kunnen wij spreken van '*bestendig beheer of gebruik*'? Wat is *zorgvuldig*? Kortom, veel kans op allerlei interpretatieverschillen waar de betreffende dieren altijd de dupe van zullen zijn.

Vogelvrij

Voor een aantal algemene soorten, niet zijnde vogels, heeft de minister een vrijstelling verleend om de activiteiten te verrichten die vallen onder de definitie bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat dan onder andere om soorten als bunzing, her-

Op grond van een gedragscode worden meeuwen op de Maasvlakte door het Havenbedrijf met trucks en tractoren uit hun broedgebied weggepest. Foto: Norman van Swelm.

melijn, wezel, egel, haas, konijn, ree, vos, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, mol en diverse muizensoorten. Deze dieren zijn op deze manier dus min of meer vogelvrij verklaard, terwijl ze voor de invoering van de Flora- en faunawet over het algemeen volledig beschermd waren. Met name voor dieren die in het verleden niet werden bejaagd, is de situatie verslechterd. Deze dieren hadden vroeger meer bescherming dan zij nu onder deze zogenaamde beschermingswet genieten.

Gedragscode

Het voorgaande betekent dat wanneer blijkt dat er in het werkgebied vogels of minder algemeen voorkomende diersoorten aanwezig zijn, de uitvoerders een ontheffing moeten aanvragen. Dat vergt tijd en moeite en daarom hebben deze uitvoerders ook dáárvoor liever een vrijstelling, ofwel bij voorbaat een algemene toestemming. En ook daar is de minister uiteraard geheel aan tegemoet gekomen. De minister heeft daartoe een nieuw begrip, de zogenaamde gedragscode, geïntroduceerd. Die code houdt in dat werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen en bermen in het kader van natuurbeheer en de hiervoor al genoemde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw, bestendig gebruik en werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling *zonder* aparte ontheffing kunnen worden uitgevoerd. Al deze werkzaamheden kunnen

Broedende stormmeeuw op een dak in Bergen aan Zee. Foto: Jan Stok.

duo, ongeacht de aanwezigheid van vogels of minder algemene of zelfs zeldzame soorten, zonder meer worden uitgevoerd. De minister geeft namelijk een vrijstelling aan iedereen die deze werkzaamheden uitvoert volgens een goedgekeurde *gedragscode*. In een dergelijke gedragscode moet worden aangegeven hoe en wanneer bepaalde werkzaamheden zullen worden uitgevoerd

en op welke manier wordt getracht om de negatieve gevolgen voor de aanwezige dieren zoveel mogelijk te voorkomen of te compenseren. Als voorwaarde is daarbij aangegeven dat ook hier geen benutting of economisch gewin mag plaatsvinden en dat zorgvuldig moet worden gehandeld.

Praktijk

Diverse maatschappelijke sectoren hebben inmiddels een dergelijke gedragscode opgesteld. Zo is er een gedragscode voor het bosbeheer, de recreatiesector, de drinkwaterbedrijven, diverse gemeenten, gemeentelijke groenvoorzieningen, de bouwsector en de waterschappen. In een ander artikel in dit blad wordt ingegaan op deze laatste gedragscode.

Een groot probleem met de gedragscodes is dat ook hierin veel ruimte wordt gelaten voor uitzonderingen. In diverse gedragscodes is bijvoorbeeld aangegeven dat het maaien of snoeien van vegetatie 'zoveel mogelijk' gebeurt buiten het belangrijkste deel van het broedseizoen, te weten tussen 15 maart en 15 juli. Dat betekent dus dat wanneer de gebruiker van de gedragscode

De gewone pad is evenals een groot aantal andere, algemene diersoorten, door de "gedragscode" veel minder beschermd dan onder de oude Natuurbeschermingswetgeving.
Foto: Gerard Ellenbroek.

daar een noodzaak toe ziet, er ook gewoon binnen deze periode kan worden gemaaid of gesnoeid. Bovendien zijn er soorten die buiten deze periode nog broeden of jongen te verzorgen hebben.

Onze organisatie is in het voortraject korte tijd betrokken geweest bij de ontwikkeling van de gedragscode voor het Havenbedrijf Rotterdam. Daarbij ging het om de bescherming van de aanwezige vogels in het havengebied, met name de broedkolonies van zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen. Wij hebben aangegeven dat er niet alleen zou moeten worden gekeken *hoe* deze vogels kunnen worden verjaagd en de nesten kunnen worden verwijderd om te voorkomen dat eieren of jongen worden beschadigd. Wij hebben benadrukt dat eerst zou moeten worden bekeken of er wel een noodzaak bestaat om de gewenste activiteiten op de betreffende plaats uit te voeren of dat er mogelijk alternatieve locaties voorhanden zijn. Tevens hebben wij benadrukt dat als een broedlocatie voor deze vogels verloren moet gaan om redenen van groot maatschappelijk belang, dat dan voorafgaand al een alternatieve locatie voor deze vogels geschikt moet worden gemaakt. In de uiteindelijke door de minister goedgekeurde gedragscode staat nu alleen dat het Havenbedrijf Rotterdam de nesten van vogels 'zoveel mogelijk zal ontzien'. Ook

staat erin dat er zoveel mogelijk buiten het broedseizoen zal worden gewerkt en dat als dat niet mogelijk is de broedlocatie ongeschikt zal worden gemaakt voor de vogels, zodat er geen nesten vernietigd worden tijdens de werkzaamheden. Dat 'ongeschikt maken' betekent in de praktijk dat de vogels letterlijk worden weggepest doordat de hele dag door met trekkers dwars door de broedkolonies wordt gereden of dat de nesten worden afgedekt met plasticfolie. Met geen woord wordt in de gedragscode gerept over een beoordeling van de noodzaak van de werkzaamheden of over het inrichten van een gebied ter compensatie.

Het grootste probleem bij de gedragscode is echter het gebrek aan controle. Bij het verlenen van een ontheffing voor het uitvoeren van verboden handelingen vindt door de overheid nog een beoordeling plaats van de voorgenomen activiteiten en moet door de aanvrager precies worden aangegeven waar, wat, wanneer gaat plaatsvinden. Deze beoordeling vervalt in het geval van een gedragscode helemaal. Iedereen heeft bij voorbaat toestemming voor het uitvoeren van verboden handelingen als hij maar desgevraagd aangeeft te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Aan een ontheffing kunnen nog specifieke voorwaarden worden verbonden. Die mogelijkheid ont-

breekt als een persoon of instantie volgens een gedragscode werkt. Bij een verleende ontheffing is duidelijk waar welke handelingen door wie zullen worden verricht. Een opsporingsambtenaar kan dan gericht gaan controleren of de ontheffinghouder zich aan alle voorwaarden houdt. Een gedragscode kan door iedereen op elk willekeurig tijdstip worden toegepast, zodat een specifieke controlemogelijkheid volledig ontbreekt.

Teruggefloten

Recent heeft de Raad van State de minister teruggefloten. In enkele uitspraken heeft dit hoogste rechtscollege geoordeeld dat er geen ontheffing, laat staan vrijstelling, kan worden verleend voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling voor soorten die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn en op grond van bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt dat er alleen inbreuk op de bescherming kan worden gemaakt op grond van belangen die in deze richtlijnen zijn genoemd. Dat betekent dat er voor de aanleg van woonwijken of wegen etcetera geen ontheffingen meer kunnen worden verleend en dat de gedragscodes daarvoor niet meer kunnen worden gebruikt als dit nadelige effecten heeft op vogels of op

Habitatrichtlijnsoorten, zoals otter, bever, hamster, wilde kat, hazelmuis, noordse woelmuis en alle soorten vleermuizen. Dit moet echter ook gelden voor de later in de wet toegevoegde belangen zoals bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik, overlast of schade aan eigendommen als het gaat om vogels of soorten uit de Habitatrichtlijn, aangezien ook deze belangen niet in beide richtlijnen zijn genoemd. Dit kan nog wel eens vergaande consequenties gaan hebben. Wij houden het in de gaten.

*In diverse gedragscodes is bijvoorbeeld aangegeven dat het maaien van de vegetatie 'zoveel mogelijk' gebeurt buiten het belangrijkste deel van het broedseizoen.
Foto: Archief
De Faunabescherming.*

Faunahooligans slaan hun slag in Zuid-Holland

RITA STOCKMANN

In 2007 heeft er in opdracht van de provincie Zuid-Holland een gantzelling plaatsgevonden door het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM). Op basis daarvan gaat die provincie ervan uit dat er 55.000 grauwe ganzen en 19.000 brandganzen zijn. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland kreeg in april 2008 op basis van deze telling een ontheffing van de provincie om 16.175 grauwe ganzen en 3.320 brandganzen opzettelijk te verontrusten, te schieten of te vangen en doden (vergassen). De activiteiten zouden mogen worden uitgevoerd in de gebieden Zuid-Hollandse Delta, Rivierengebied, Reeuwijkse Plassen, Nieuwkoopse Plassen, Kager Plassen, Braassemermeer en Langelaarse Plassen. De ontheffing was geldig tot 1 oktober 2009.

Misbruik van telgegevens?

Op 12 juli 2008 is er weer een telling door het CLM uitgevoerd en dit keer werden er ruim 61.000 grauwe ganzen en ruim 13.800 brandganzen geteld, aldus de provincie. Dat tellen moet overigens met een grote korrel zout worden genomen. Maar liefst 19 Wildbeheereenheden (jagersclubs) telden mee in hun eigen jachtvelden! Deze tellingen door hobbyjagers, die op geen enkele manier gekwalificeerd zijn om tellingen te verrichten, verliepen dan ook chaotisch. Het rapport van CLM "Integrale gantzelling Zuid-Holland 2007" bespreekt op vier volle bladzijden alle vormen van dubbeltellingen die aan het licht zijn gekomen. Niettemin worden deze tendenteuze gegevens door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toch gebruikt om nieuwe afschotquota bij de provincie af te dwingen. De provincie ge(mis?)bruikt op haar beurt deze gegevens om te voldoen aan de wet-

telijk gestelde eis, dat de gunstige staat van instandhouding van de betreffende diersoort niet in gevaar mag worden gebracht.

Populatiereductie of plezierjacht

Het stellen van kwantitatieve doelen is niet alleen uit het oogpunt van natuurbeheer onzinnig, ook wettelijk gezien zijn er geen titels die het streven naar doelstanden legitimeren. Overigens zijn het de grofwildjagers op de Veluwe die met het goochelen met aantallen zijn begonnen. Het ministerie van Landbouw geeft aan het Kroon domein Het Loo tegenwoordig alleen nog maar ontheffing om zoveel exemplaren van wilde zwijnen, herten of reeën te schieten totdat er een x aantal exemplaren over is. Hoeveel dieren er afgeschoten mogen worden blijft binnen de paleismuren. Zover is het in overig Nederland en met de ganzen nog niet. Provincies prikken een datum en

Tellers die ook jagen hebben belang bij hoge scores. Hoe meer ganzen, des te hoger de afschot- en vangstquota. Deze brandganzen weten nog niet wat hen te wachten staat. Eerst worden ze geteld en daarna geschoten! Foto: Ineke van den Abeele.

verkondigen vervolgens dat een populatie van een diersoort teruggebracht moet worden tot op het niveau van die datum. Ongeacht het gebruik van onwetenschappelijk verkregen telresultaten, veranderd grondgebruik, klimaatsverandering of mislukte subsidie-regelingen voor foerageergebieden voor ganzen, rolt er dan een tamelijk willekeurig aantal te doden ganzen uit het "brein" van de computer.

Jagers grijpen hun kansen

Dat jagers hun kans grijpen blijkt wanneer de Faunabeheereenheid Zuid-Holland op 10 juli 2009 een aanvulling vraagt op de eerder verleende ontheffing voor het met alle toegestane middelen (zie boven) doden van nog eens 3.050 grauwe ganzen en 2.000 brandganzen. Het blijkt dat het toegestane quotum al in augustus is bereikt, terwijl er tot 1 oktober mocht worden geschoten. De provincie verwoordt de aanvraag van de jagers aldus: "Door onder andere de groei van de populatie van de grauwe gans en brandgans is de schadedreiging dit jaar groter dan verwacht. Individuele jagers vragen regelmatig aanvulling van hun persoonlijke quotum aan en er wordt een quotum verleend aan jachthouders die in eerdere jaren niet aan ganzenbestrijding deden". Maakt de provincie nu, zoals het zou moeten, een eigen afweging bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen of wordt er automatisch gevolg gegeven aan de wensen van jagers? Immers, de provincie heeft het Faunabeheerplan al voor 5 jaar goedge-

*Grauwe ganzen op een stoppelveld. Hoewel er na de oogst geen enkele schade meer optreedt, mogen deze ganzen toch geschoten worden.
Foto: Ineke van den Abeele.*

keurd. En op grond van het goedgekeurde faunabeheerplan vragen jagers daarna ontheffing bij de provincie voor het uitvoeren van die plannen. Plannen, waarvan de reikwijdte ten tijde van het traject van de goedkeuring vaak niet of nauwelijks te overzien zijn. Deels doordat er met opzet van jagerskant “window dressing” wordt toegepast, deels omdat de provincie geen flauwe notie heeft van faunabeheer, laat staan van faunabescherming. Naar zienswijzen ingebracht door natuur- en dierenbeschermingsorganisaties wordt niet of nauwelijks geluisterd. Terugkomen op eerder genomen foutieve besluitvorming door de provincie Zuid-Holland lijkt niet aan de orde. Zelfs niet wanneer de jagers schaamteloos hun wildexploitatie willen maximaliseren. Liever schroeft de provincie de vermeende schadedreiging nog verder op, dan dat zij wettelijk beschermde dieren dat recht op bescherming ook geeft. Maar hoe terecht is dat?

Maandquota sterk toegenomen

Even een rekensommetje in stijl van de provincie. Dat zal de provincie wel niet waarderen maar wel herkennen. Voor grauwe ganzen is er een ontheffing gegeven om vanaf april 2008 gedurende 6 maanden, en in 2009 eveneens gedurende 6 maanden, dus in totaal 12 maanden tot 1 oktober 2009, 16.175 grauwe ganzen te doden. Dat zijn 1348 grauwe ganzen per maand. Bij besluit van 21 augustus 2009 geeft de provincie toestemming om nog eens 3.050 grauwe ganzen in de resterende anderhalve

maand te doden. Dat zijn 2287 ganzen per maand. Dat is een toename van 70% van het maandquotum.

Er is in april 2008 ontheffing gegeven om gedurende 5 maanden in 2008 en 5 maanden in 2009, dus gedurende 10 maanden in totaal 3320 brandganzen te doden. Dat zijn 332 ganzen per maand. Bij besluit van 21 augustus 2009 geeft de provincie toestemming om de resterende anderhalve maand tot 1 oktober 2009 nog eens 2000 brandganzen te doden. Dat zijn er dus 1500 per maand, dat is bijna vijf keer zoveel als met de oorspronkelijke ontheffing gedood mochten worden. Met als excuus dat er *zoveel* brandganzen zijn. Volgens de provincie zelf waren er 13.800 brandganzen in 2008 tegen 16.000 in 2007. Er bleken dus achteraf volgens de tellingen van de jagers zelf 2200 brandganzen minder in de provincie Zuid-Holland aanwezig te zijn dan het aantal waar de provincie vanuit was gegaan op basis van de tellingen van 2007 op het moment van de verlening van de ontheffing in april 2008. Een verklaring ontbreekt geheel.

“Kijk, daar vliegt eten”

Het moet een hele troost zijn te bedenken dat het Zuid-Hollandse ganzenbestrijdingsplan is goedgekeurd door het Faunafonds en dat er ganzen geteld worden onder leiding van het CLM. Wat de uitkomst daarvan ook is. Temeer nu bekend is hoezeer het Faunafonds, maar ook organisaties als het CLM, bevolkt worden door mannen als P. de Koeijer, bestuurslid uit landbouw-

kring in het Faunafonds, voorzitter van de Raad van bestuur van het CLM, voorman van Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO) en, last but not least, jager. Zij kijken toch met andere, gulziger ogen naar in het wild levende dieren. Zij richten óf schade aan óf ze zijn een culinair genot. Liefst beide. Minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwatiteit liet zelfs een hele campagne ontwikkelen om het eten van gans te promoten, met het idee “maak zoveel mogelijk mensen medeschuldig aan het opvreten van de natuur, dan heb je ook geen last meer van ze”.

Een sprekend voorbeeld van die gedachte is C. Baan, voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV). In de Nederlandse Jager, het clubblad van de KNJV, schrijft hij dat de meeste Nederlanders veraf staan van de natuur. Hij vindt het prachtig en goed voor het jachtbedrijf, wanneer jongelui op een natuurkampeerterrein van een jager geschoten duiven als avondmaal voorgeschoteld krijgen. Helemaal gelukkig wordt hij van de opmerking van de kinderen als er later op de avond een koppeltje duiven overvliegt en de kinderen zeggen: “Kijk, daar vliegt eten”. Het is niet alleen jammer dat de provinciale bestuurslaag net zo gemakkelijk beïnvloedbaar blijkt te zijn als (stads)kinderen wanneer het om natuurwaarden versus jachtgenot gaat. Het is schadelijk en schandelijk tegelijk dat ambtenaren en politiek de Nederlandse fauna als het erop aan komt gewoon laat stikken.

Living on the edge

Wetlands and birds in a changing Sahel

Het gebeurt niet zo heel erg vaak dat er een echt bijzonder boek verschijnt. Een boek dat echt iets nieuws brengt en waarbij de schrijvers zich op vrijwel ongebaande wegen begeven. Zo'n twee miljard van de naar schatting acht miljard vogels in Europa en Azië overwinteren in Afrika. Europeanen hebben de neiging om die vogels als Europees te beschouwen, het zijn "hun" vogels. In werkelijkheid verblijft een heel groot deel van de vogelsoorten veel langer in Afrika dan in Europa. Ze zouden met recht Afrikaanse vogels genoemd kunnen worden, die alleen "even" naar Europa komen om te broeden. Als extreem voorbeeld daarvan wordt in het boek de wespandief genoemd. De wespandief verblijft slechts 120 dagen in Europa, en moet in die tijd wel een broedsel groot brengen. Dat kost hem 105-110 dagen. Maximaal 14 dagen speling om de hele broedcyclus te volbrengen. Geen wonder dat bij soorten waarbij het allemaal zo nauw luistert, er niet veel hoeft te gebeuren of de vogels zijn gedwongen een broedseizoen over te slaan. En de reis van 7000 km is dan voor niets geweest... In de subtitel van het boek wordt de Sahel genoemd. Daar, in de brede gordel van west naar oost, direct onder de Sahara, overwintert een zeer groot deel van de noordelijke broedvogels. Niet, zoals men wellicht geneigd is te denken in de rijke tropische oerwouden, maar in die beruchte, meestal uitgedroogde en doods ogende savanne. Waar ook nog eens veel mensen en nog meer vee proberen te overleven. Het sleutelwoord waar alles in dit hele immense gebied om draait is *water*. Water is de bron voor alle lagere dieren waar al die vogels vooral van leven. Voor steltlopers en andere watervogels is dat vanzelfsprekend, maar ook bijvoorbeeld sprinkhanenplagen zijn afhankelijk van water. En daarmee weer voedselspecialisten als kleine torenvalk en zwaluwstaartwouw.

De eerste 200 bladzijden van het boek zijn geheel aan dat water gewijd. Zeer gedetailleerd worden regenval, rivieren en het watergebruik door mensen behandeld. Daarna

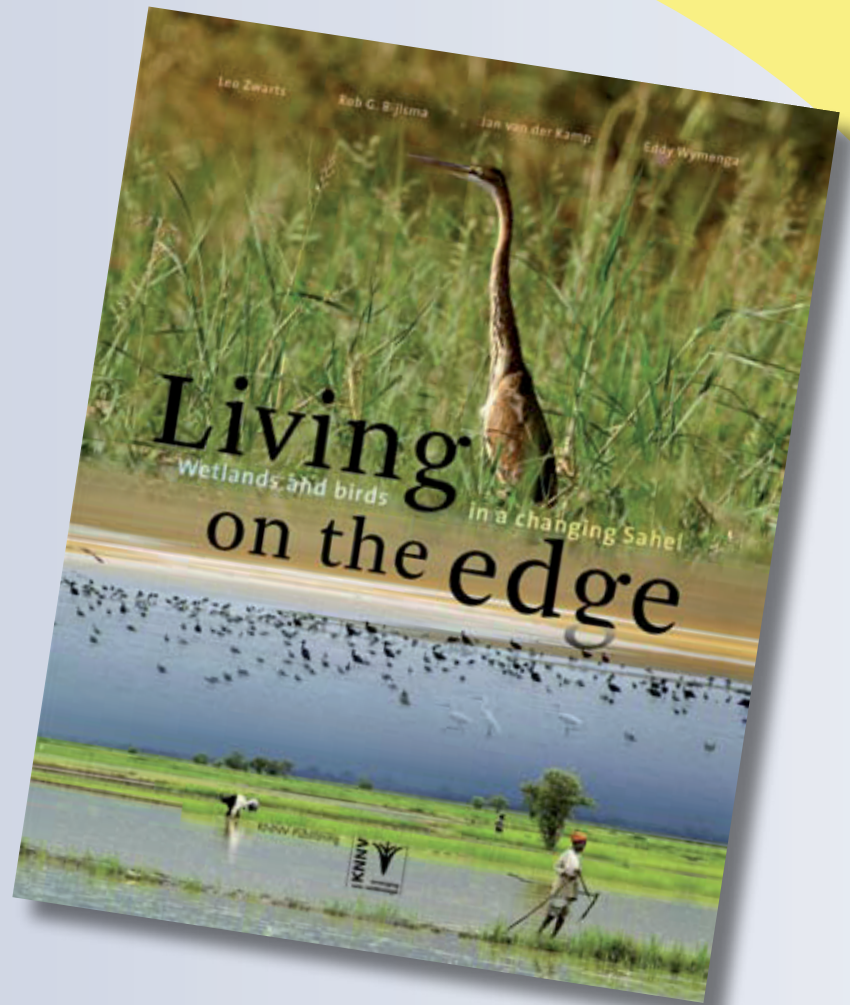
volgen hoofdstukken over de enorme watermassa's van – van west naar oost – de Senegal delta, de Inner Niger delta, de HadjiaNguru floodplains, het Chaad meer en de Sudd in Zuid-Soedan. Je krijgt al snel de indruk dat zonder deze watermassa's de vogelbevolking in noordelijker streken er heel anders en vooral veel armoediger uit zou zien. Voor ons noorderlingen onvoorstelbare aantallen zomertalingen en kemphanen bijvoorbeeld, waar de plaatselijke bevolking met allerlei primitieve, maar ingenieuze vangmethoden op grote schaal van oogst. Dit zijn maar twee van de 27 "Europese" vogelsoorten, waarvan het wel en wee in Afrika, zo uitgebreid als de resultaten van onderzoek het maar toelaten, wordt besproken. Opmerkelijk veel gegevens blijken afkomstig te zijn van ringonderzoek. Wie had bijvoorbeeld verwacht dat van de meer dan 10.000 geringde visarenden in Scandinavië er honderden zouden worden teruggemeld uit gebieden ten zuiden van de Sahara? Uit die gegevens kan onder andere worden afgeleid in welke mate in de laatste 60 jaar

de jacht op visarenden is afgenomen. Zowel in Noord-Europa als in het Middellandse zeegebied en in Noord-Afrika. Het is maar een voorbeeldje van de schat aan gegevens die het boek bevat. De lezer zal zich er al snel van bewust worden, dat Afrika en de problemen die "onze" trekvogels daar moeten zien te overwinnen veel belangrijker voor ons zijn dan hij zich ooit had gerealiseerd. En dat er ondanks deze schat aan gegevens nog ontzettend veel onbekend en ononderzocht is.

Living on the Edge is rijk geïllustreerd met heel veel kaartjes, foto's en tekeningen.

Living on the Edge. Wetlands and birds in a changing Sahel. Leo Zwarts, Rob Bijlsma, Jan van der Kamp en Eddy Wymenga. Uitgave KNNV. ISBN 978 90 5011 280 2.

Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel en via www.knnvuitgeverij.nl. Prijs € 64,95.

Jachthondenproef

BETTY DE JONG

Jaarlijks worden door heel Nederland KNJV-jachthondenproeven gehouden. Doel van deze proeven is om duidelijkheid te krijgen over de bruikbaarheid van een hond als jachthond. Met name voor het werk “na het schot” wil men bepalen of een deelnemende (jacht)hond op niveau “ORWEJA” is. ORWEJA staat voor Organisatie Wedstrijdwezen Jachthonden en is een samenwerkingsverband tussen de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en de Raad van Beheer op Kynologisch gebied. Goed getrainde jachthonden zijn onmisbaar bij de jacht, omdat jagers zo beroerd schieten en vaak van honden afhankelijk zijn om het aangeschoten wild niet nog langer te laten lijden.

Voor fokkers van jachthonden is het van belang dat hun honden slagen voor de proef. Zo worden er honden getraind om geschoten wild te apporteren. Voor het apporteren van waterwildjacht gebruikt men voornamelijk honderrassen als retrievers en labradors. Rassen als Hongaarse vizsla's, Drentsche patrijshonden en Duitse draadhaar en korthaarrassen worden meestal gebruikt voor het binnen brengen van geschoten wild op het land. De Duitse staande hond werd in het verleden geroemd om zijn “rooftuigwurgten” (jagersterm voor de doodbijten van roofdieren als vossen en marterachtigen). De zogenoemde aardhonden, de populaire Jack Russel, moet wild opsporen en wordt gebruikt om vossen uit hun holen te jagen. Daarnaast zijn er nog de nodige rassen die het wild moeten opsporen en het “voor de jager brengen”. Om een positief advies als jachthond te verkrijgen, is het behalen van een C-diploma de minimale vereiste.

Bizar cadeautje

Voordat de honden kunnen meedoen aan de verschillende proeven moet er vooraf flink worden getraind. Daarvoor wordt de cursus “zelfopleiding jachthonden” gegeven. De Nederlandse Jager, het tweewekelijkse tijdschrift van de KNJV, wordt er rijkelijk mee gevuld. Doel van deze cursus zou moeten zijn om voorjagers (de eigenaren van de jacht-

honden) en honden op te leiden voor het gebruik van de hond bij de jacht en het kunnen afleggen van jachthondenproeven bij de KNJV. Maar veel eigenaren van jachthonden die de cursus volgen hebben helemaal niet de ambitie om ook daadwerkelijk te gaan jagen. Zij maken slechts gebruik van de faciliteiten die hen worden geboden door de KNJV en ORWEJA. Die organisaties krijgen de vergunning of ontheffing die zij nodig hebben van het ministerie van LNV voor *educatie*, een grond in de wet om af te wijken van de regels. Deze uitzondering in de Wet was destijds bedoeld als ‘cadeautje’ voor de jagers tijdens een wetswijziging. Het is bizar dat ORWEJA op basis van dit cadeautje gewone hondenbezitters, oftewel Jan en alleman, kan uitnodigen voor een proef ten behoeve van de jacht. Het gaat hier tenslotte om een ontheffing om handelingen te mogen plegen die in strijd zijn met de Flora- en faunawet.

Jack Russell. Dit hondje is erg geliefd om het wild op te sporen en om vossen (en dassen!) uit hun holen te jagen. Foto: Peter Ellenbroek.

Warm of koud wild

De trainingen voor de jachthonden worden het liefst gegeven in een gebied waar het jachtinstinct van de honden het meest wordt geprikkeld. Om die reden worden de honden ook hongerig gehouden een paar uur voor de training begint. Deze trainingen vinden wekelijks plaats. Zelfs in natuurgebieden. Er wordt voornamelijk met dummies gewerkt maar daar wordt gemak-

kelijk van afgeweken als de mogelijkheid zich voordoet met echt wild te oefenen.

Naar verluid gebeurt het ook dat er tijdens de wedstrijd en de training wild wordt geschoten waarop de jacht helemaal niet is geopend, zoals op patrijzen. Sommige grondeigenaren doen daar niet moeilijk over en jagers maken er graag gebruik van. Er gaat niets boven warm wild, vinden de jagers. Koud wild, dat uit de vriezer komt, laten jachthonden eerder uit hun bek vallen. Dat werkt niet prettig en kost bovendien strafpunten.

Anna Paulowna

Recentelijk heeft er in Anna Paulowna weer een jachthondenproef plaatsgevonden. Ongeveer 45 deelnemers konden daar meedoen aan de proeve van bekwaamheid als jachthond. Jagers, fokkers, maar ook eigenaren van jachthonden, die niet jagen met hun hond, behoorden tot het gezelschap. Zoals altijd op dit soort gelegenheden heeft men ook een vertederende jachthondenpup meegenomen, want voor de verkoop van zo'n hondenras moet reclame worden gemaakt. Bovendien moeten de eigenaren van een jachthond worden gestimuleerd om lid te worden van de KNJV, wat de jacht weer

Apporterende hond. Goed getrainde jachthonden zijn onmisbaar bij de jacht. Omdat jagers zo beroerd schieten, zijn ze vaak van honden afhankelijk om het aangeschoten wild niet nog langer te laten lijden. Foto: Herman de Jong

ten goede komt. En natuurlijk ook de kas van de KNJV...

Voor de start van de proeven kunnen de deelnemers bij het secretariaat het wild ophalen waarmee de proef wordt gedaan. Hazen, eenden, konijnen, maar ook andere soorten worden soms tijdens wedstrijden niet geschuwd. Deze komen uit de vriezer en dat is reden dat jagers nog wel eens mopperen. Kreeg de hond strafpunten dan lag het uiteraard aan het nog half bevroren konijn...

Respect

Jagers beweren altijd dat er met respect wordt omgegaan met de door hen gedode dieren. Nou, in Anna Paulowna, en overigens ook op vele andere plaatsen waar dit soort wedstrijden worden gehouden, was er van dat respect niet veel te zien. In Anna Paulowna werden urenlang dode dieren de lucht in gesmeten en in de sloten gegooid. Na een paar uur trokken de honden er zelfs hun neus voor op. Tijdens de trainingen en uren daarna zijn er bijna geen vogels te zien of te horen in het gebied. Er wordt veel, heel veel geschoten. De honden rennen door de

bosschages en zwemmen en raggen door de sloten. Kortom, de rust in het gebied is ver te zoeken en van enig ontzag voor de natuur is totaal geen sprake.

Ik heb het eens meegemaakt dat een vogelwerkgroep een gebied aan het inventariseren was bij een pas aangelegde waterplas. Er waren bijzondere soorten aan het broeden en overall kwamen de vogelaars vandaan. De opzienbarende resultaten van de inventarisatie haalden zelfs de krant. En wat gebeurt er? Een dag later was de jachthondenclub in hetzelfde gebied met hun luidruchtige honden en hondenbezitters aan het trainen. De dummies werden lukraak tussen het riet gegooid, waar de zeldzame vogels zaten te broeden. De hysterische jachthonden werden er achteraan gestuurd. Kortom, complete chaos in een gebied waar rust en stilte zo hard zo nodig was. Uiteindelijk werd die rust wel weer hersteld, maar pas nadat er een melding bij de politie was gedaan. Het gezelschap werd daarop verzocht het gebied te verlaten, maar het leed was natuurlijk al geschied.

Geen controle

Tijdens de jachthondentrainingen en de daaruit voortvloeiende wedstrijden is er geen controle van de zijde van de vergunningverlener, het ministerie van Landbouw,

Omdat het voor fokkers van jachthonden belangrijk is dat hun honden slagen voor de proef, wordt er hard getraind om geschoten wild te apporteren. Foto: Herman de Jong.

Natuur en Voedselkwaliteit. Onder het mom van educatie worden er ontheffingen gegeven soms zelfs voor een periode van 12 jaar, zonder dat er sprake is van enige controle op de naleving van voorschriften. Bovendien worden de ontheffingen misbruikt om er wedstrijden mee te houden. Een wedstrijd, niet zelden ook nog in internationaal verband, is toch iets anders dan educatie. Bovendien is het houden van

jachthondenwedstrijden, waarbij dieren worden opgeofferd aan vermaak, in strijd met de uitgangspunten van de Flora- en faunawet. Het ministerie van LNV verzaakt hier haar taak, om dit soort wedstrijden te verbieden, volledig.

Los daarvan blijkt het houden van de jachthondentrainingen en -wedstrijden ook nog eens zeer verstorend te zijn voor dieren

Omdat een diploma zo leuk staat op het hondencv laten de trotse bezitters van jachthonden hun huisdieren meedoen aan de jachthondenproef van de KNJV. Foto: Herman de Jong.

in hun natuurlijke leefomgeving. Het feit dat veel van dit soort evenementen wordt gehouden in of nabij natuurgebieden, waar soms zelfs zeldzame en beschermde diersoorten voorkomen, zou al reden genoeg moeten zijn om ze in ieder geval *daar* niet toe te staan.

Ook wandelaars die worden geconfronteerd met een jachthondentraining zijn daar vaak niet van gecharmeerd. De schoten die vallen, het lawaai van blaffende honden en de onrust die de eigenaren en trainers veroorzaken, zijn tot ver in de omtrek te horen. Voor een rustzoekende wandelaar een grote frustratie.

Jachthondentrainingen zijn een lust voor jagers maar ze veroorzaken een flinke aanslag op de natuur. Fatsoenlijke hondenbezitters hebben daar niets te zoeken. Jachthondenwedstrijden moeten per direct worden verboden.

*Jack Russell terriër
Foto: Herman de Jong.*

Gedragscode in de praktijk: droom of bedrog?

INGE SLOOS

Kievit in pas gemaaid weiland midden in het broedseizoen in april. IJsseldijk bij Marle gemeente Olst en Wijhe. Foto: Gerard Ellenbroek.

De Flora- en faunawet is bedoeld om planten- en diersoorten te beschermen. Het is verboden (artikel 8 t/m 12) om beschermde planten te beschadigen, beschermde diersoorten te verstoren of verwonden en om hun nesten of vaste verblijfplaatsen te verstoren en beschadigen. De wet kent een algemene zorgplicht (artikel 2): iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren, planten (dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. De Flora- en faunawet schetst ook een aantal voorwaarden waaronder bepaalde activiteiten (bijvoorbeeld werkzaamheden) wel mogen plaatsvinden (artikel 75).

Op 23 februari 2005 is de zogenaamde 'AMvB artikel 75' van de Flora- en faunawet in werking getreden, oftewel het Vrijstellingsbesluit. Het Vrijstellingsbesluit introduceerde een nieuw instrument: de gedragscode. Een gedragscode beschrijft hoe bij bepaalde werkzaamheden schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt (artikel 16b van het Vrijstellingsbesluit). Om er op die manier voor te zorgen dat de werkzaamheden geen 'wezenlijk negatieve invloed' hebben op de beschermde soorten. Een gedragscode kan worden opgesteld door een individu, een sector, organisatie of bedrijf. Men hoeft dan niet meer voor elk werk, dat waarbij beschermde dieren of planten worden gestoord of beschadigd, ontheffing aan te vragen. Inzichtelijk maken welke kwetsbare soorten er in het gebied zitten en hoe men die denkt te sparen, is voldoende.

De gedragscode in de praktijk

Er zijn reeds vele organisaties, die een gedragscode hebben opgesteld, zoals gemeenten, Rijkswaterstaat, drinkwaterbedrijven, Unie van Waterschappen, recreatieonder-

nemers en natuurbeherende organisaties (zie <http://www.minlnv.nl>). De gedragscode legt geen werkwijze op. Een organisatie kan dus besluiten om niet te handelen conform de gedragscode, maar als er dan beschermde soorten aanwezig zijn, dient een ontheffing te worden aangevraagd. De wettelijke zorgplicht dient wel te allen tijde in acht genomen te worden. Er geldt dat voordat een activiteit wordt uitgevoerd, bekend moet zijn of deze mogelijk schade oplevert voor beschermde soorten. Als gevolg van deze verplichting moet men weten waar een beschermde soort zich bevindt *voordat* eventuele schade plaatsvindt.

In de gedragscode van de drinkwaterbedrijven staat bijvoorbeeld: 'De beheerder en de aannemer/uitvoerder zijn verantwoordelijk voor de rapportage van de uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve van eventuele controle door de handhavende instantie. Indien er afwijkingen zijn geconstateerd tijdens de uitvoering, dienen deze te worden vastgelegd. Hierbij dient dan ook te worden aangegeven welke maatregelen zijn getroffen en op welke wijze eventuele schade is hersteld of gecompenseerd'. De vraag is nu: Bieden de gedragsregels

wel voldoende bescherming aan planten en dieren? Twee van de activiteiten waarvoor een gedragscode geldt, betreffen het maaien van slootkanten en het schonen van sloten door waterschappen om de doorstroming te behouden. Deze werkzaamheden vinden ook plaats tijdens het broedseizoen (en zelfs ook in Natura 2000 gebieden), omdat dat juist de periode is dat de vegetatie hard groeit en de kans bestaat dat de sloten dichtgroeien. Men probeert dan *zo veel mogelijk* rekening te houden met de Flora- en faunawet en de gedragscode die de waterschappen in dat kader hebben opgesteld.

Eigen protocollen

In een artikel uit 'Het Waterschap' uit 2007 zegt waterschap Rivierenland hierover: 'Een waterschap dat teveel naar de letterlijke tekst van de gedragscode leeft, kan zijn werk niet altijd naar behoren doen, zo wordt gevreesd'. En 'Het is een goed instrument mits niet te rigide toegepast'. Rivierenland heeft daartoe de gedragscode "verfijnd" met eigen protocollen: 'We hanteren de gedragscode dan ook. Wel geven we er een eigen, op maat gesneden invulling aan... Zo schouwen we indien nodig tijdens

het baggerwerk de oever om eventueel opgeschepte beestjes terug te gooien. Maar ook dit moet natuurlijk wel werkbaar blijven. Pluis maar eens een berg bagger uit op een modderkruiper van hooguit een paar centimeter. Het spreekt voor zich dat er wel eens een diertje sneuvelt tijdens het werken aan de watergangen. Maar de wet ziet er vooral op toe dat het dierenleed zoveel mogelijk beperkt blijft en dat er in ieder geval geen hele populaties van soorten in gevaar komen... Als je maar aangeeft ik doe het zus en zo, dan sta je al gauw sterk'. Aldus waterschap Rivierenland.

Maaibeleid

De heer Wim Romijn uit Groningen heeft de gevolgen van het maaibeleid onder een gedragscode met eigen ogen meegemaakt en schreef een brief naar de krant. Doordat het waterschap Hunze en Aa's begin juni al aan het maaien was geslagen had dit tot gevolg dat nesten van broedende vogels waren vernietigd en een reekalf ter nauwernood aan de maaimachine wist te ontsnappen. Tractoren van het waterschap waren niet uitgerust met wildredders. Ook lagen door schoonwerkzaamheden van het waterschap verminkte en dode vissen en kikkers op de kant. Aan zijn vraag om later in het seizoen te maaien om zo de natuur te beschermen werd geen gehoor gegeven. Waterschap Hunze en Aa's reageerde in diezelfde krant dat ze watergangen waar 'zwaarder beschermde planten en dieren' voorkomen onderhoudt volgens de gedragscode (vanaf 15 juli maaien). Ze hantieren de algemene zorgplicht om schade aan minder zwaar beschermde natuurwaarden (zoals eendennesten) te voorkomen. Dit betekent dus dat minder zeldzame dieren kennelijk minder intrinsieke waarde hebben en meer risico mogen lopen om slachtoffer te worden maai- en baggermachines.

Schoning langs het Vossemeer. Door een gedragscode op te stellen, dekken waterschappen zich in om tijdens schoningswerkzaamheden langs waterlopen schade aan beschermde dieren toe te mogen brengen. Foto: Hans Stel.

Vis die met het maaisel op de slootkant terecht komt wordt zo veel mogelijk terug gezet. Zo rechtvaardigt men zijn handelen.

Controle

De algemene zorgplicht houdt een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen in. Hoeveel dieren, broedende vogels, jonge dieren zoals reekalfjes, pullen van weidevogels, vissen, amfibieën, biotopen van vogels en vlinders zullen er jaarlijks worden vernietigd, verminkt of vermalen door maaimachines? De aantallen zullen ontelbaar zijn. Ook worden deze werkzaamheden vaak uitbesteed aan een aannemer. Bij aannemers geldt toch vaak 'tijd is geld'. Zij zullen niet na elke 50 meter uitstappen om levende vissen terug te zetten. En of men zich wel of niet aan de gedragscode houdt wordt amper gecontroleerd.

Niet alleen de waterschappen zorgen voor veel dierenleed door te vroeg maaien of

verkeerd maaibeleid. Ook bijvoorbeeld boeren maaien steeds vroeger in het seizoen. Wat daarvan het effect is op bijvoorbeeld de weidevogelstand is algemeen bekend. Er is enige jaren geleden door Annie Schreijer (CDA) een wetswijziging voorgesteld omdat het volgens haar ondoenlijk was agrarische werkzaamheden en nestbescherming overal en altijd toe te passen. Op de site van LNV is te lezen dat LTO bezig is met een gedragscode ('gedragscode in wording'). Maar of dat zal helpen om het aantal slachtoffers te verminderen valt, gezien bovenstaande ervaringen, zeer te betwijfelen.

In de brochure 'Aan het werk met de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen' (<http://themas.stowa.nl/Uploads/FF%20pdf/Folder%20Aan%20het%20werk%20met%20de%20gedragscode.pdf>) staat: *Voor een goed resultaat is het ook belangrijk dat water- en terreingebruikers en andere belanghebbenden betrokken worden bij de keuzes die waterschappen maken. Daarom staan waterschappen niet alleen open voor elkaars ervaringen, maar ook voor de inbreng van onderzoekers, natuurbeschermers, beleidsmakers, gebruikers enzovoort.* Uit ervaringen van de heer Romijn blijkt echter dat er mensen zijn die telefonisch reageren als sloten in hun woonomgeving in het broedseizoen worden gemaaid, maar dat bellen naar het waterschap geen zin heeft. De gedragscode is weer een voorbeeld van wat er op papier goed uitziet maar waar toch weer allemaal uitzonderingsregels op mogelijk zijn en waarmee in de praktijk niets van het beschermen van in het wild levende dieren terecht komt. Een gedragscode moet voorzorgsmaatregelen bevatten waardoor schade aan beschermde soorten

Das. Foto: Geurt Besselink.

zo veel mogelijk wordt voorkomen of beperkt. Bijvoorbeeld door het markeren van bomen of nesten, werken buiten het broed- of paarseizoen, of geleidelijke uitvoering van werkzaamheden, zodat dieren de tijd krijgen om uit te wijken naar een ander leefgebied. Hier zou veel meer aandacht aan moeten worden besteed voordat werkzaamheden plaatsvinden. Vanuit de zorgplicht zou daarbij rekening gehouden moeten worden met alle aanwezige dieren, zwaar en minder zwaar beschermd. Ook zou er constant energie moeten worden gestoken in het bewust blijven maken en het informeren van uitvoerders over het waarom van de Flora- en faunawet en de gedragscode, en in kennisuitwisseling over effectieve voorzorgsmaatregelen. Indien er niet wordt gewerkt volgens de gedragscode, bijvoorbeeld door een aannemer, zou het contract direct moeten worden stopgezet. Om te eindigen met de woorden van de heer Romijn: 'Maar eigenlijk, als ieder mens vanuit zijn hart zou handelen, hebben we geen wetten nodig.'

Bronnen

Ministerie van LNV: Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! De Flora- en faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes.

Flora- en faunawet, werkbaar mits niet te rigide toegepast.

Het Waterschap, 2007 nr. 6.

H. Loer, U. Vegter. Maaien met respect voorkomt niet altijd dierenleed.

Streekblad Het Weekblad, 8 juli 2009.

W. Romijn. 'Verkeerd maaibeleid': Dieren leggen het loodje door maaiers waterschap.

Streekblad Het Weekblad, 17 juni 2009.

W. Romijn. Sluimerend automatisme.

Reactie op het waterschap Hunze en Aa's op de kritiek over het maaibeleid.

Streekblad Het Weekblad,

12 augustus 2009.

Voor strikt beschermde soorten als de boommarter en de das geldt op grond van een goedgekeurde gedragscode een vrijstelling van de artikelen 8, 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet.

Foto: Geurt Besselink.

Korte uitleg bij de gebruikte begrippen

(zie ook Bestendig beheer: Een nieuwe aanslag op de Flora- en faunawet)

Vrijstelling:

Handelen volgens de gedragscode is alleen vereist op plaatsen waar beschermde soorten van tabel 2 en 3 voorkomen: Een goedgekeurde gedragscode geeft vrijstelling voor de verbodsbepalingen zoals genoemd in de artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet voor: soorten genoemd in tabel 2 van de brochure van het ministerie van LNV 'Buiten aan het werk' (zoals damhert, wild zwijn) en alle in het wild levende vogelsoorten. De vrijstelling is bedoeld voor 'bestendig gebruik' en voor werkzaamheden in het kader van 'bestendig beheer en onderhoud', en 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting' (zie hier onder).

Voor soorten genoemd in tabel 3 van de brochure 'Buiten aan het werk' (strikt beschermde dieren o.a. das en boommarter) geldt op grond van een goedgekeurde gedragscode een vrijstelling voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet. De vrijstelling is bedoeld voor het bestendig (blijvend)gebruik en voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud. De vrijstelling geldt niet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Bestendig beheer en onderhoud:

Activiteiten die bestaan uit de voortzetting van werkzaamheden die al langer op deze manier worden uitgeoefend en die kennelijk niet verhinderd – of er zelfs aan bijgedragen – hebben dat zich beschermde soorten in het gebied hebben gevestigd: bijvoorbeeld maaien om vegetaties in stand te houden, maaien van bermen voor verkeersveiligheid, maaien van gras voor kuilvoer, beheer van waterlopen, of oogsten in de landbouw. Onder de werkzaamheden valt niet het beheer van dieren en de bestrijding van schade door dieren. De Flora- en faunawet kent aparte vrijstellingen en ontheffingsmogelijkheden voor beheer en schadebestrijding, namelijk in de artikelen 65 tot en met 74 van de Flora- en faunawet, het Besluit beheer en schadebestrijding dieren en de Regeling beheer en schadebestrijding dieren.

Bestendig gebruik:

Dit zijn jarenlange activiteiten die samenhangen met de landschappelijke kwaliteit van een gebied, en die daarin zijn ingepast. Voorbeelden zijn het gebruik van militaire oefenterreinen, recreatiegebieden, het beheer en onderhoud van recreatieterreinen.

Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting:

Het gaat hierbij doorgaans om ingrijpende veranderingen die leiden tot een functieverandering of uiterlijke verandering van het gebied. Bijvoorbeeld aanleg van wegen, bedrijventerreinen, havens of woonwijken.

Groeten van de Hoge Veluwe

RITA STOCKMANN

Zoals ieder jaar in de aanloop naar de herfstvakantie hoopt de directie van het Nationaal Park de Hoge Veluwe, tussen Otterlo en Arnhem, op veel bezoekers. De hertenbronst is in volle gang en tijdens die bronst wanneer de mannetjes herten niet zo alert zijn op gevaar, kunnen ze mooi worden geschoten. De jacht op wilde zwijnen is al een tijdje gaande, dus de verkoop van vlees is aanstaande. Het is een mooie slogan voor een poelier, maar natuurlijk niet voor een park dat zichzelf presenteert als een uniek natuurgebied.

Genieten

Behalve dat de directie zich verheugt op veel (fors betalend) publiek, nodigt zij ook jaarlijks de leden van de Provinciale Staten van Gelderland uit om te komen eten. Nu is eten niet direct het eerste waar ik aan denk als ik een invitatie zou krijgen voor een bezoekje aan de Hoge Veluwe. Dat geldt trouwens voor de meeste mensen die een nationaal park bezoeken. En zeker voor de Hoge Veluwe. Behalve de prachtige natuur in dit gebied, vindt men hier bovendien een fraaie collectie kunststukken, waaronder de vele Van Gogh's, in het Kröller-Müller en natuurlijk de bijzondere kijk op de wereld onder het aardoppervlak in het Museonder. Verreweg de meeste mensen bezoeken de Hoge Veluwe dan ook niet om te eten maar om te wandelen, te fietsen, te genieten van de natuur of om naar de herten te kijken. En na zo'n dagje genieten wordt er hoogstens een pannenkoekje gegeten in de Koperen Kop, een uitspanning in het park.

Beïnvloeding?

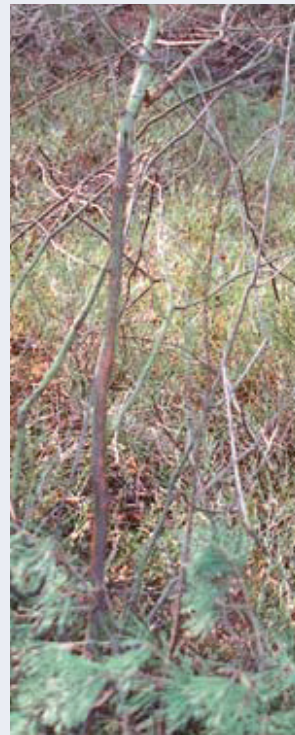
De vraag is of de statenleden hier ook komen om van de natuur te genieten. Of zien zij alleen het wild op hun bord? En gaan die statenleden dan elk jaar op bezoek zoals de invitatie doet vermoeden? Leggen zij hun bezoekjes aan andere maatschap-

pelijke, culturele of anderszins publieke trekpleisters in de provincie ook jaarlijks af? Komen zij dan nog toe aan het lezen van al die dikke faunabeheerplannen en het controleren van de uitvoering daarvan; iets waar de statenleden medeverantwoordelijk voor zijn? Of laten ze zich jaarlijks zonder scrupules fêteren door directeur baron van Voorst tot Voorst, die wel weet hoe je politici kunt beïnvloeden. Zelf was hij ook jarenlang statenlid voor het CDA in de provincie Overijssel. Daarnaast is hij ook een gepassioneerde jager.

Exploitatie

Hoe dan ook, de vraag rijst: hoe zit het nu eigenlijk met het wildbeheer binnen het park. Hoe komt het park aan al die kilo's vlees waar zij mee adverteren en waaraan

Edelherten. Wanneer de mannetjesherten op de Hoge Veluwe tijdens de bronst niet zo alert zijn op gevaar, kunnen ze mooi worden geschoten. Foto: Geurt Besselink

Geschoten wild zwijn. Met de biggetjes meegerekend zijn er dit seizoen 468 wilde zwijnen geschoten. Foto: Harry Voss

zij dik verdienen? Geert Groot- Bruinderink, wetenschapper verbonden aan onderzoeksinstituut Alterra, hanteert zelfs de term “Magneet attractie” als hij het heeft over edelherten. Afgeworpen geweestangen van edelherten leveren in de jaarlijkse verkoop € 5.000 op. Bronstexcursies doen € 17.000. Verhuur van de jacht € 300.000 en de verkoop van wildbraad € 25.000 tot € 50.000. Daarnaast worden er nog fotohutten verhuurd.

Met andere woorden; de natuur wordt geëxploiteerd in ons Nationale Park. En wanneer je daarmee bezig bent, is het maar een kleine stap om het aanbod af te stemmen op de vraag. En dat gebeurt dan ook. Onder natuurlijke omstandigheden zijn de geslachtsverhoudingen bij de meeste zoogdiersoorten één op één. Dus ongeveer hetzelfde aantal mannetjes als vrouwtjes wilde zwijnen, edelherten en reeën. Echter, hoe meer vrouwtjes, hoe groter het aantal jonge dieren. Zo kan een populatie gemanipuleerd worden. In het Nationale Park de Hoge Veluwe is de stand van de wilde zwijnen 35 mannetjes tegen 62 vrouwtjes. Met de biggetjes meegerekend zijn er dit seizoen 468 zwijnen geschoten. Ook de prognose van de stand van edelherten ligt beduidend boven de doelstand. Er worden dit seizoen 124 edelherten geschoten. Let wel, al deze getallen komen van de jagers zelf. Er is geen onafhankelijke instantie die toeziet op wat er in het veld gebeurt. Het is niet denkbeeldig dat het de kapitaalkrachtige jagers,

die de Hoge Veluwe als domicilie hebben gekozen, en de overige afnemers van de jachtbuit minus de trofee die jagers mee naar huis plegen te nemen, erg naar de zin wordt gemaakt.

Stropersattributen

Ook de zakelijke kant wordt op de Hoge Veluwe niet vergeten. Het is niet zo handig om de natuurgenieters in het park te confronteren met geweschoten, laat staan argeloze bezoekers op zoek te laten gaan naar de plek waar het schot vandaan kwam. Dat brengt ongewenste discussies met zich mee en stelt bloederige tafereelen aan de kaak. Vandaar dat de baron een ontheffing verlangt van de provincie om geluidempers en restlicht versterkers te mogen gebruiken, terwijl deze stropersattributen ver-

boden zijn op grond van de Benelux Overeenkomst van 1972. De door de provincie geraadpleegde directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding van het ministerie van Justitie laat de provincie weten dat de geluidsdemper in de Nederlandse wetgeving gekwalificeerd wordt als “absoluut onwenselijk” omdat ze heimelijk kunnen worden afgevuurd. En dat is onwenselijk in het maatschappelijk verkeer. Ondertussen is er door de provincie wel een ontheffing gegeven voor een proef met de geluidsdemper door jachtopzichters van het Park.

Onderzoek

De resultaten van een onderzoek naar de beleving van de jagers rond het gebruik van geluidempers zijn samengevat in een rapport en laten een gevarieerd beeld zien van situaties vóór en na het schot, gezien vanuit de jager. De meeste schutters vinden het prettig de inslag van de kogel te kunnen horen. Er wordt aangevoerd dat een schot met demper relaxt aanvoelt, terwijl anderen lieten weten geen verschil in gedrag van het wild te merken dan met het schieten met de gebruikelijke buks. Het lopen met een buks met geluidsdemper wordt door sommigen als zwaar ervaren.

Bij de opgetekende reacties hoe het wild reageerde wordt jagerstaal gebruikt.

- Door plotseling neervallen van het beschoten stuk ontstond paniecreactie bij het roedel. Na 300 meter 10 seconden zekeren, daarna vluchtig....
- Op mijn lokroep kwamen drie beesten af. Ik schoot en een spitsier viel terplekke in elkaar. Daarna deed ik nog een lokroep van een hinde na. Toen kwam de andere

spitsier aan zijn dode soortgenoot ruiken.

- Varkens bleven bij nest staan, na eerste schot op big, die viel. Na tweede schot viel de volgende big. De zeug bleef even staan maar stond niet schotvrij en liep vervolgens uit het schootsveld.
- Na het eerste schot op het big dat viel werd de snelheid alleen maar groter. Ik had nog kans op een tweede schot en een zeug viel. De rest was geen kans op.
- Na het schot lopen hinde en kalf 25 meter van de aanschotplaats. Door het omvallen van het kalf schrikt de hinde. Na drie kwartier komt de hinde terug. Hinde wordt ook geschoten. Het ging allemaal opvallend rustig.
- Op het eerste schot viel de big ter plekke. De volwassen dieren renden weg in paniek. De overige vijf biggen drukten zich aan de grond en gingen daarna rennend naar de dekking. Het volgende schot was een misser en op het volgende schot tolde er een over de bol en bij het schot daarna nog een. Op de plaats zelf is er grote schrik en paniek.
- Er kwamen twee zeugen, een overloper en acht biggen op het voer af. Er is een big geschoten. De rotte varkens die op het voer stonden, stoven op het schot alle windrichtingen uit, het plaatsen van een tweede schot was niet mogelijk.

Niettemin wordt dit rapport door baron van Voorst tot Voorst aan de provincie aangeboden met als aanvullend verzoek om ook aan de “professionele gastjagers” van het park het gebruik van de geluidsdemper toe te staan. Zelf zegt de baron de evaluatie in het rapport te zien als de start tot het reguliere gebruik van de geluidsdemper zoals dat ook gebeurt bij Staatsbosbeheer in de Oostvaardersplassen. Ook laat hij niet na te wijzen op de vele ARBO-voordelen die de demper biedt zoals bescherming van het gehoor van zijn personeel.

De Faunabescherming heeft bezwaar ingediend bij de provincie en wijst op het onvergelykbare beleid dat wordt gevoerd in het Park De Hoge Veluwe ten opzichte van de Oostvaardersplassen. En bij wijze van (hoge) uitzondering waren de provincie Gelderland en De Faunabescherming het eens. Het is bij een proef gebleven. De ontheffing is niet verlengd.

Maar of dit allemaal weer ter discussie zal worden gesteld tijdens de jaarlijkse invitatie van de statenleden zal de tijd ons leren.

Jagers leggen treinverkeer plat

Een machinist schrok zich bijna een ongeluk toen hij een groep zwaarbewapende mannen in camouflagekleding langs het spoor bij Elst ontwaarde. De man sloeg direct alarm. Het bleek om een groep jagers te gaan die op duivenjacht waren. De jagers waren in het bezit van een vergunning. Volgens een politiewoordvoerder hebben de jagers beloofd in het vervolg de politie op de hoogte brengen voordat ze weer langs het spoor gaan jagen. *Bron:* Spits. Daarmee is het probleem echter niet helemaal opgelost. Het beeld van zwaarbewapende mannen uitgedost in camouflagekleding in een veld alsof het oorlog is, komt bedreigend over en is niet ongevaarlijk. Zeker langs de spoorlijn.

Jacht met lange hond

De politie heeft een 35-jarige man uit Boxtel en een 41-jarige Pool aangehouden. Het duo wordt verdacht van stropen met een lange hond. Surveillerende agenten reden op de A2 en zagen licht over een akker schijnen. Ze gingen een kijkje nemen en zagen de verdachten in camouflagepakken over de akker lopen. De mannen hadden een rugzak, zaklamp en een lange hond bij zich. Door de lichaamsbouw en hoge snelheid van deze honden kunnen ze hazen en konijnen vangen en doden. Het jagen met lange hond is verboden in Nederland. Agenten hielden de mannen aan voor overtreding van de Flora- en faunawet. Hond, rugzak en zaklamp zijn in beslag genomen. Het duo werd ingesloten. Gelukkig werden er geen dode konijnen of hazen aangetroffen op de akker. *Bron:* Brabants Dagblad. Ook in Zwolle werden vijf mannen in de leeftijd van 17 tot en met 30 jaar aange-

houden voor stroperij. Zij joegen met een hazewindhond op hazen. De politie kreeg via een jachtopziener de eerste melding dat er in het veld al dagen een vreemde auto rondreed. In de auto bevond zich een aantal personen en een hazewindhond. De mannen werden betrapt toen ze met de hond het weiland ingingen en de hond werd aangezet op een haas. Dit dier wist aan de hond te ontkomen. De hazewindhond van een man uit Zwolle werd in beslag genomen en tegen alle personen werd proces-verbaal opgemaakt wegens stroperij en deelneming hieraan.

Bron: De Stentor

Jagers boos op Staatsbosbeheer

Jagers in West-Brabant zijn boos op Staatsbosbeheer omdat ze steeds minder mogen jagen.

Het gaat volgens de jagers om gebieden waar zij al jaren de wildstand 'beheren'.

Rond Baarle-Nassau is de vergunning niet verlengd en het contract voor 300 hectare rond Alphen-Chaam loopt bijna af, aldus Kees van Hulst van de KNJV. Henk Jan Kievit van Staatsbosbeheer bevestigt dat de afgelopen jachtcontracten in principe niet worden verlengd. Staatsbosbeheer is niet opgericht om te jagen. De contracten zijn soms met de vorige eigenaar gesloten. De jagers zeggen nu dat het aantal reeën gigantisch is gestegen en dat dat gevaar oplevert voor het verkeer. Volgens Staatsbosbeheer is de verkeersveiligheid niet in het geding. De politie heeft daar geen cijfers over. *Bron:* bndestem.nl.

Vossen op Vlieland

Op Vlieland zijn enkele vossen gesignaleerd. Ze worden beschuldigd van het roven van duizenden nesten van vogels. De vossen zijn hoogstwaarschijnlijk uitgezet en inmiddels zijn er twee welpen geschoten, maar volgens Rien Cardol van Staatsbosbeheer zijn er zeker nog meer vossen op het eiland. De jacht op vossen wordt geïntensiveerd. De acht inzetbare jagers op het eiland krijgen hulp van meer dan twintig collega's van het vaste land die in ploegendienst gaan jagen. *Bron:* Blik op Nieuws. Dus één of andere idioot zet vossen uit en jagers kunnen ongestoord genieten van een jachtvakantie in eigen land. Rara, wie zit hier achter?

Jagers leggen treinverkeer plat. Het beeld van zwaarbewapende mannen, uitgedost in camouflagekleding, komt zeer bedreigend over. Zeker langs de spoorlijn. Foto: Herman de Jong.

Kat doodgeschoten

De politie heeft een man uit Raamdonkseveen aangehouden omdat hij een kat had neergeschoten en het stervende dier in het water had gegooid. Hij had de kat gevangen en met een dubbelloops jachtgeweer meerdere keren beschoten, totdat hij dacht dat het dier dood was. De man verklaarde de kat te hebben gedood omdat het dier steeds weer naar binnen was gelopen. De man kon worden aangehouden doordat twee getuigen zijn kentekens hadden genoteerd toen ze hem de stuiptrekkende kat bij de Merwededijk in het water zagen gooien.

De verdachte beschikt over een vergunning voor het geweer. De politie heeft proces-verbaal opgemaakt. *Bron:* Nu.nl

Illegale jacht

Drie inwoners van Maren-Kessel zijn aangehouden op verdenking van illegaal jagen. De drie mannen gedroegen zich opvallend in hun auto aan de Parallelsestraat in Oijen. Omdat het vermoeden bestond dat ze aan het stropen waren, heeft de politie de mannen gecontroleerd. In de auto van de verdachte trof de politie zojuist geschoten wild aan.

Tevens bleken de verdachten in het bezit van een vuurwapen. Bij huiszoeking werden eveneens twee geweren in beslag genomen. Twee verdachten zijn in verzekering gesteld.

Een 16 jarige verdachte werd na verhoor in vrijheid gesteld. *Bron:* Brabants Dagblad.

Stropen

De politie heeft een 17-jarige man uit Middenbeemster betrappt terwijl hij aan het stropen was. De man heeft de Visserijwet overtreden omdat hij niet met maximaal twee hengels, maar met tien lijnen aan het vissen was. Daarnaast gebruikte hij ook nog levend aas. Aan vier van de tien lijnen werd door de politie snoekbaars aangetroffen. De vissen zijn vrijgelaten en tegen de man werd proces-verbaal opgemaakt.

Bron: politie.nl

Jacht op neushoorns

De illegale jacht op neushoorns is de afgelopen vijftien jaar nog nooit zo omvangrijk geweest als nu. Er is veel vraag in Azië naar de hoorn van deze ernstig bedreigde soort. In heel Afrika werden tussen 2000 en 2005 gemiddeld twee tot drie neushoorns per

maand illegaal gedood.

Alleen al in Zuid-Afrika en Zimbabwe worden er maandelijks twaalf neushoorns gestroopt op een totale populatie van ruim 18.000 exemplaren. De smokkel vanuit Afrika naar Azië is veelal in handen van Vietnamezen, Chinezen en Thai. In Azië daalde de populatie neushoorns naar 2400 exemplaren.

Volgens het WNF is het cruciaal dat de regeringen in de landen waar deze vorm van stroperij of illegale handel voorkomt, werk maken van de opsporing en vervolging van de daders. Maar of deze oproep nog enig effect heeft, valt te bewijzen. *Bron:* ANP

Tijgers 'verdwijnen' uit reservaat

In een Indiaas tijgerreservaat, waar 24 zeldzame Bengaalse tijgers woonden, is geen tijger meer over. De dieren waren al een tijdje niet gezien in het Panna Nationaal park. Na een intensieve zoektocht bleken alle tijgers te zijn verdwenen. Dat heeft de minister van Bosbeheer van de staat Madhya Pradesh tegen de Britse omroep BBC gezegd. De landelijke overheid zegt dat het park de afgelopen acht jaar meermalen is gewaarschuwd over stropers in het gebied. Eerder verdwenen ook al vijftien tijgers door stroperij uit een ander nationaal park. De Bengaalse tijger is een van de meest bedreigde diersoorten ter wereld. Er leven nu nog maar vierduizend exemplaren van. Een eeuw geleden leefden er nog 40.000 Bengaalse tijgers in India.

Bron: Dagblad van het Noorden

Sint Hubertus en de jacht

Elk jaar komen er meldingen binnen van mensen die verontwaardigd zijn over de Hubertusmissen, die aan het begin van het jachtseizoen in rooms-katholieke kerken worden gehouden. Doel van deze missen is om de jagers, hun jachthonden en hun activiteiten, waarbij miljoenen dieren voor het plezier worden bejaagd en gedood, te "zegenen". Alsof de 'wildbeheerders' ons moeten behoeden voor grote natuurrampen worden de jagers en jachthonden dus gezegend door de pastoor van de rk-kerk. Jagers overal in het land gaan naar de kerk om het feest te vieren. Om alle inwoners van een gemeenschap gunstig te stemmen mogen ook andere honden worden gezegend. Daar wordt gretig gebruik van gemaakt. Wie heeft het nou niet goed voor met z'n geliefde huisdier.

Mevrouw B. de Boer van Rechten voor al wat leeft stuurde pastoor Paul Vlaar van de Sint Victor Parochie in Obdam, waar jaar-

lijks de Hubertusmis plaatsvindt, een brief waarin zij de betekenis beschreef van de Hubertuslegende.

Hubertuslegende

De legende vertelt over een lichtend kruis dat verscheen in het gewei van een hert dat de "verwoede" jager Hubertus juist wilde doden. Vanaf dat moment veranderde Hubertus zijn levenswandel. Hij had blijkbaar begrepen wat dat lichtend kruis in het hertengewei te betekenen had: het symbool van het lijden van Christus stond nu symbool voor het lijden van de dieren die onder andere door Hubertus waren omgebracht. Daarom doodde hij het hert niet, maar ging zijn leven wijden aan de kerk en werd uiteindelijk bisschop.

Gelukkig gaan nu steeds meer mensen (ook binnen de kerken) begrijpen wat Sint Hubertus in het jaar 683 al had begrepen, namelijk de dieren er niet zijn om onnodig door "wildbeheerders" te worden neergeknald. Wat zou het mooi zijn (en ons inziens ook correcter) als Sint Hubertus jaarlijks in de kerken niet zou worden herdacht als patroonheilige van de jacht, maar juist als degene die zich van de jacht bekeerde! Niet om het eerste, maar om het laatste is hij immers heilig verklaard!

Geen reactie

Mevr. De Boer kreeg geen enkele reactie op haar brief. De jachthoornblazers wel. Zij zijn al vast uitgenodigd door pastoor Paul Vlaar van de genoemde parochie voor de Hubertusmis op 8 november a.s. De taak van de jachthoornblazers wordt erg belangrijk gevonden voor en na de jachtpartijen door de WBE's. De dieren die zijn afgeknald of doorzeeft met hagel op de tableaus van jagers liggen, moeten uit respect voor de dieren nog worden doodgeblazen door de jachthoornblazers. Het is jammer dat de Hubertuslegende op deze manier door jagers en kerk wordt misbruikt voor het doden van miljoenen dieren.

Mocht u getuige zijn van misstanden in het komende jachtseizoen, laat het ons weten. We zullen er zeker aandacht aan besteden. Voor anti-jachtgroepen is er eens per half jaar een overleg. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jan van den Berg, telefoon: 054-736 13 22.

Als u informatie heeft voor deze rubriek of wilt reageren, kunt u mailen naar de redactie van Argus. Het redactieadres vindt u in het colofon op pagina 3.

Verontruste 'kloosterlingen' bij

Zoals we in Argus 2009:2 al aankondigden, werd op 28 augustus jl. de fraai ingelijste cartoon die op de achterzijde van die Argus was afgedrukt, door twee bestuursleden van De Faunabescherming aangeboden aan de paters Salesianen van Don Bosco bij Assel op de Veluwe. Om uw geheugen even op te frissen: De actie was erop gericht om de paters duidelijk te maken dat de jacht en de jachtmiddelen, die er op hun landgoed waren aangetroffen, De Faunabescherming in het verkeerde keelgat waren geschoten. Illegaal gebouwde jachthutten, een vossenvangkooi met dood pluimvee als lokaas, wildvoederplaatsen, gaten in de omheiding van het terrein en niet in de laatste plaats het toestaan van jacht op het landgoed vormden de aanleiding om een delegatie van haar bestuur naar Assel af te laten reizen. Om een beetje op een vergelijkbaar niveau met de paters te kunnen communiceren, had De Faunabescherming twee geestelijken, Ineke van den Abeele, alias zuster Jacobina en Harry Voss, alias broeder Bartholomeüs, bereid gevonden het woord te voeren.

Met deze foto-reportage willen wij u graag een beeld geven van deze plechtigheid. En natuurlijk willen wij u de 'preek' niet onthouden, die zuster Jacobina uitsprak ten overstaan van de Directeur van Don Bosco in Assel, Kees Van Luyn en zijn medewerkers.

REDACTIE

In 2006 nam Don Bosco De Mariahoeve in Assel in gebruik als meditatie- en bezinningscentrum voor jongeren. Hoewel de Mariahoeve al veel langer door de paters wordt gerund, zijn de gebouwen met steun van het SKaN fonds, voortgekomen uit de Stichting Katholieke Noden en thans gevoed door onder andere de Bank Giro Loterij en de Lotto, opgeknapt en in een nieuw jasje gestoken. Het centrum geeft onder andere cursussen in meditatie, catechese voor volwassenen, begeleiding van mensen in zingeving, waarden en normen: spanning tussen individu en samenleving. Op 5 september 2009 vierde het centrum dat de paters Salesianen, 150 jaar geleden in Nederland de congregatie oprichtten. Mgr. Ad van Luyn, bisschop van Rotterdam, ook Salesiaan, hield ter ere daarvan een lezing voor jongeren. Op de foto Harry Voss, alias broeder Bartholomeüs, in gesprek met een cursist. Foto: Herman de Jong.

Rede, uitgesproken door Ineke van den Abeele tijdens de actie van De Faunabescherming bij jongerencentrum Don Bosco in Assel.

Beste meneer Van Luyn,

Ik ben zuster Jacobina van de orde van het Heilig Hart en dit is broeder Bartholomeüs.

U leidt een spiritueel centrum, waar met name jongeren zich kunnen ontspannen, tot bezinning komen en na kunnen denken over de diepere vragen des levens, zoals u aangeeft op uw web-site. Een prachtig initiatief.

U voert zelfs de naam Don Bosco, een priester uit de 19e eeuw, die zich het lot van jonge mensen aantrok en veel goeds voor hen heeft gedaan. Vandaar zijn heiligverklaring in 1934.

Het is buitengewoon behartigenswaardig dat u, in navolging van zijn goede werken, veel doet voor onze huidige, jonge generatie.

Nu is ons ter ore gekomen dat er hier zaken plaatsvinden die eigenlijk het daglicht niet kunnen velen en daar bedoelen wij mee: het doodschieten van dieren, het vangen van vossen in een kooi met daarin kadavers van o.a. kippen, wat overigens bij wet verboden is. De jachthutten, die hier staan, zijn zonder toestemming van de gemeente gebouwd. Kortom zaken die, vinden wij, niet thuishoren bij een oord van bezinning zoals het uwe.

U weet toch net zo goed als wij dat onze Lieve Heer met een goed rentmeesterschap niet bedoelt dat men zomaar lukraak dieren mag doden. Nee, wij moeten juist goed voor hen zorgen, zij hebben evenveel recht om op onze aardbol rond te lopen als u en ik, want ook zij zijn schepselen van onze Lieve Heer en zoals in de heilige schrift staat: er valt geen musje ter aarde zonder dat onze Lieve Heer het weet.

Me dunkt, dat zegt toch genoeg. Hij houdt van dieren en dan geeft het toch geen pas dat wij het beter menen te weten dan Hij en Zijn schepping willens en wetens om zeep helpen.

Het woord rentmeesterschap wordt geheel verkeerd gebruikt door diegenen die van het doden van dieren hun hobby hebben gemaakt. Ook Sint Hubertus, die juist een vriend van de dieren was, wordt geheel misbruikt door het jagersgilde.

Om u op het goede spoor te zetten en u hopelijk te overtuigen dat deze, ik mag toch wel zeggen moordpartijen, tot het verleden gaan behoren, bieden wij u een tekening aan die precies aangeeft zoals onze Lieve Heer het met Zijn schepping, het paradijs bedoeld heeft. Leven in harmonie met de natuur.

Don Bosco

Met een goed gevoel verlaten broeder Batholomeüs en zuster Jacobina het Don Bosco gebouw nadat directeur K. van Luyn de bezwaren tegen de jacht had aangehoord. Dat het hier niet gaat om katholieke geestelijken maar om bestuursleden van De Faunabescherming blijkt uit de linker arm van de broeder. Die bevindt zich op een oncelibataire plaats... Foto: Archief De Faunabescherming.

Een overval kun je het niet noemen. Na netjes een afspraak te hebben gemaakt verzamelde pers en leden van De Faunabescherming zich stipt om 11.00 uur rond de directeur van Don Bosco, K. van Luyn, in de hal van het spirituele centrum. Met zeer veel genoegen bekijkt de directeur de aangeboden cartoon van Adam en Eva in het paradijs. In dit geval kwam het zuur na het zoet. In niet mis te verstane bewoordingen werd het wanbeleid ten aanzien van de jacht in zijn terrein in een belerende preek aan de kaak gesteld. Foto: Archief De Faunabescherming.

Inspectie door De Faunabescherming in voor Don Bosco aangepast tenue. Schietkansen worden door jagers eufemistisch uitkijkposten of wildobservatieposten genoemd. Op de Veluwe staan er voor zover bekend ruim 500. In alle maten en uitvoeringen, soms voorzien van tapijt en comfortabele stoelen. En echt niet om leuk te observeren. In tegenstelling tot wat door de paters van Don Bosco wordt beweerd, wordt ook deze schietkans gebruikt om dieren dood te schieten. De oplegbeugel voor het jachtgeweer is duidelijk zichtbaar. Foto: Archief De Faunabescherming.

Over jacht en rasters bij de paters van Don Bosco

De paters van Don Bosco bezitten een aardig lapje grond. Sinds enige jaren wordt er zo'n 50 hectare verpacht aan een landbouwer voor het telen van akkerbouwgewassen. Meestal staat er maïs. De rest van het gebied is in gebruik bij de paters zelf. Deels als terrein dat plaats biedt aan bezinningsevenementen voor jongeren, deels als jachtgebied voor de medewerkers van het bezinningsinstituut.

Staatsbosbeheer en het Kroondomein zijn de burens van de paters. Het Kroondomein heeft zelf in 2008 een hertenkerend raster laten aanbrengen langs de scheiding met het gebied van Don Bosco. Het Kroondomein houdt haar te bejagen dieren liever binnen haar eigen rasters! Een ander deel van het raster was oud en is nu vervangen door een nieuw raster dat betaald is door het Faunafonds. Kosten: 21.765 euro. Daarvóór werd er door het Faunafonds al een tegemoetkoming van 7.000 euro betaald vanwege de schade die door wilde zwijnen was toegebracht aan de maïs op het terrein.

Afgezien van de toegangsweg naar de gebouwen, staat er nu een zwijnenkerend raster om het gehele terrein van Don Bosco. Van een hertenkerend raster rondom het terrein is echter geen sprake, zodat herten nog altijd het landbouwgebied kunnen betreden. Het blijft daarom van belang dat de paters toezien op de staat van onderhoud van de diverse hekwerken, uiteraard geen lokvoer verstrekken binnen hun terrein, hun schiethutten omzagen en de jagers het bos insturen. Zonder geweer natuurlijk! Hun treurige hobby heeft nu wel genoeg gemeenschapsgeld gekost...

Jagers lokken zwijnen naar A50

Onlangs ontdekten medewerkers van De Faunabescherming op de Veluwe dat jagers wilde zwijnen lokken naar een zogeheten nul-optiegebied om ze daar vervolgens dood te kunnen schieten. Los van de vraag hoe moreel verantwoord het is om dieren te lokken naar gebieden waar ze moeten worden afgeschoten, is het ook nog eens levensgevaarlijk. De zwijnen komen door de acties van de jagers gemakkelijk op de snelweg A50 terecht, waarmee de veiligheid van mens en dier ernstig in gevaar komt.

Keizersweg tussen Hattem en Wezep nabij de afrit van de A50. Foto's: Harry Voss.

Liksteen.

Een nul-optiegebied is een gebied geen wilde zwijnen worden getolereerd. Hun aantal moet hier op nul worden gehouden. Dit gebeurt met behulp van de jacht. Harry Voss, bestuurslid van De Faunabescherming, ontdekte onlangs dat jagers zwijnen uit andere gebieden naar het nul-optiegebied bij Hattemerbroek lokken met voer. Om dit nul-optiegebied te bereiken moeten de dieren de Keizersweg, de provinciale weg tussen Wezep en Hattem, oversteken en komen zo ook in de buurt van de afrit van de A50. En juist om dat te verhinderen, is dit gebied als nul-optiegebied aangewezen. Eénmaal in zo'n nul-optiegebied terechtgekomen, mogen de dieren door jagers worden doodgeschoten. Uiteraard is het lokken van zwijnen buiten hun leef-

gebieden wettelijk verboden. Van de wan-toestanden bij Hattemerbroek is dan ook melding van gemaakt bij de politie. In het nul-optiegebied bij Hattemerbroek zijn kilo's maïskorrels aangetroffen, die bedoeld zijn als lokvoer. Ook zijn er boomstammen voorzien van teerlokmiddel en een liksteen. Bij de voerplaats zelf is een jachthut gebouwd. In de berm van de afritten zijn duidelijke sporen van wroeten te zien. 's-Nachts en in de avonduren worden geregeld wilde zwijnen gesignaleerd, die langs de snelweg ter hoogte van Hattemerbroek rondscharrelen. Hattemerbroek is daardoor één van de gevaarlijkste plekken van de Veluwe.

Het is een schande dat op deze manier

Met pek ingesmeerde boom.

mens en dier willens en wetens worden blootgesteld aan de gevaren van het verkeer op de snelweg. Voor het weren van wilde zwijnen uit de gebieden langs de snelwegen zijn veel effectievere en dier-vriendelijker methoden dan de jacht. Het afschieten van wilde dieren uit oogpunt van populatie-beheer heeft nog nooit een duurzame oplossing geboden.

Hoogzit.